

« obiectum formale fidei, et dicere seu revelare in Deo ponit « actionem quae est substantia Dei ». Et sic etiam appareat quod proprium fidei theologicae motivum est aliquid pure divinum seu increatum, non vero mixtum ex increato et creato, sicut in aliis quoque virtutibus theologicis videre est.

Caeterum controversia quae in hoc punto post definitionem Vaticanam adhuc residua esse posset, videtur esse magis de verbis quam de re ipsa, et in omni modo non excedit limites subtilitatem scholae. Quibus nunc omissis, reliquum est ut breviter satisfiat argumentis quae contra substantiam huius fundamentalis propositionis solent opponi.

§ 3.

Obiicitur primo: *Communis modus credendi inter fideles praesertim rudes, est credere nihil cogitando de auctoritate divina. Ergo motivum credendi non est divina auctoritas.*

Respondeo negando antecedens. « Licet enim sub his terminis non cogitent neque cognoscant divinam auctoritatem, communiter tamen, et vel ex ipso nomine christiana doctrinae intelligunt eas veritates sibi tradi ut doctrinam Dei certam et infallibilem. Cuius signum est, quod diverso modo et animo tum audiant tum teneant quae in catechesi, ac quae alio in colloquio vel instructione percipiunt. Hoc autem est, rudi saltem ac vulgari minerva, concipere divinam auctoritatem, et propter illam credere (¹) ».

Obiicitur secundo: *Ipse Christus Dominus in Evangelio, fidei motivum ad miracula revocat, et non ad auctoritatem Dei. Ait enim Ioan. XIV-12: « Alioquin propter opera ipsa credite ». Et iterum Ioan. X-38: « Si mihi non vultis credere, operibus credite ».*

Respondeo: *Dist. antec.* Et in his locis sermo est de motivo cui ipsa fides secundum se innititur, *neg.* Sermo est de motivo iudicii credibilitatis quod est ad fidem praebulum, *conc.* Unde negatur consequentia. Dictum est enim in superioribus, praere-

(¹) Wirzburg. de fide, n. 141.

quiri ad fidem notitiam certam, tum de auctoritate Dei, tum de facto attestationis eius. Porro miracula sunt propria signa quibus christiana revelatio tanquam ex ipsis Dei ore descendens nobis innotescit. Unde in tantum dicimus propter miracula credere, in quantum per miracula certiores efficimur de interventu divinae auctoritatis, quae postea in ipso actu credendi rem revelatam, accipitur sola ut formalis fidei ratio. Et hunc sensum in locis allegatis aperte confirmat evangelicus contextus. Ubique enim sic procedit argumentatio Christi: Si verbis meis credere renuitis ex hoc quod a puro homine videntur dicta, (hominis enim filium, ut Hilarius ait, contemplatio corporis praeferebat), hanc vestram existimationem excludunt opera quae facio. Ipsa igitur sunt quae necessitatem fidei adhibendae ostendunt, et per quae inexcusabilis efficitur quisquis est incredulus Filio. Hinc Ioan. XV, 22-24: « Si opera non fecissem in eis quae nemo alias fecit, peccatum non haberent. Nunc autem excusationem non habent de peccato suo ».

Obiicitur tertio: *Ultima fidei nostrae resolutio quoad assensum fit in auctoritatem seu testimonium Ecclesiae, non vero in testimonium primae veritatis revelantis. Ergo formale fidei obiectum est Ecclesiae auctoritas. — Antecedens patet quia si quaeras ab aliquo fideli quare credat Deum esse unum et trinum, respondebit, quia Deus revelavit. Si vero iterum quaeras undenam sciat Deum revelasse, respondebit quia Ecclesia hoc doceat. Ergo ultima fidei nostrae resolutio fit in auctoritatem Ecclesiae, non vero in testimonium Dei revelantis, iuxta illud Augustini l. contra epistolam fundamenti c. 5: « Evangelio non crederem nisi me Ecclesiae catholicae commoveret auctoritas ».*

Respondeo: *Neg. antec.* Ad probationem vero distinguo fere sicut supra in introductione § 2. Et per hanc quaestionem (undenam sciat Deum revelasse Trinitatem et alia quae in symbolo continentur), inquiritur causa vel proxima vel remota per quam innotescit id cuius cognitione ad fidei actum praesuppositive tantum se habet, *conc.* Inquiritur motivum in quod ipsa resolvitur fides secundum se, *neg.* Ac per hoc negatur plane consequens et consequentia. — Sane vero motiva credibilitatis fidei nostrae sic fuerunt divinitus disposita, ut in infallibilem Ecclesiae auctoritatem forma-

liter qua a Deo revelatam collinearent, eamque ut talem maxime visibilem efficerent. Haec enim infallibilis auctoritas est, quam voluit Deus esse medium per quod veritates in revelationis deposito contentae de lege ordinaria nobis innotescerent, et tanquam per regulam proximam, eamque semper vivam nullique ambiguati obnoxiam, proponerentur. Verumtamen, sicut signa credibilitatis Ecclesiae non sunt id in quo nititur fides nostra de infallibili eius auctoritate, sed solum id ex quo appareat illa credibilis et credenda, ita haec eadem infallibilis auctoritas non se habet ut motivum fidei quam adhibemus veritatibus ab ea propositis, sed solum ut authenticum organum declarandi ac notificandi quid divina revelatio contineat, et ex consequenti quid sit propter Dei revelantis auctoritatem constanter firmiterque tenendum.

« Non fit ultima fidei resolutio in auctoritatem seu testimonium Ecclesiae, quod se habet solum per modum conditionis applicantis et proponentis divinam revelationem, non vero ut motivum assentiendi veritatibus revelatis. Sicut propositio bonitatis obiecti facta ab intellectu voluntati, est in doctrina philosophorum conditio tantum applicans rationem formalem obiecti amoris, non vero motivum formale ad amorem etiam partiale, sed id bonitati duntaxat convenit. Unde dico, ultimam fidei nostrae resolutionem fieri in Ecclesiam ut in regulam proponentem credenda, et ea discernentem a non credendis; non vero ut in rationem formalem credendi seu assentiendi mysteriis revelatis. Haec enim non potest esse aliquid creatum vel mixtum ex creato et increato, sed solum prima veritas in dicendo. Unde quando Augustinus dicit: *Evangelio non crederem nisi me Ecclesiae catholicae commoveret auctoritas*, non vult Ecclesiae auctoritatem esse motivum seu rationem formalem cur credamus Evangelio, sed solum illam esse ordinarium medium cognoscendi quid sit pro evangelio recipiendum. Quare ex illo testimonio solum potest colligi, ultimam fidei nostrae resolutionem quoad propositionem credendorum fieri in ipsam Ecclesiam, non vero quoad assensum mysteriis revelatis ⁽¹⁾ ».

⁽¹⁾ Gonet, Manual. Tract. 8, c. 1 § 2.

Obiicitur denique quarto: *Saltem obiectum formale fidei est Deus, non sub ratione summae auctoritatis seu primae veritatis in dicendo, sed magis sub ratione deitatis et primae veritatis in esendo. Nam si aliquis a fidelibus interrogetur, quare credis Deo revelanti? optime quidem respondebit, quia Deus est prima veritas in dicendo. Verum si ab eo ulterius quaeratur cur sit Deus prima et summa veritas in dicendo, non aliter satisfiet quam respondendo: quia est ipsum esse subsistens quod nullis terminis definitum, omnium in se perfectionum pelagus comprehendit.*

Respondeo negando assumptum, et ad probationem adhibendo semper eamdem distinctionem, eo quod eodem semper vitio laborat. Neque enim per ulteriore hanc quaestionem, cur sit Deus prima et summa veritas in dicendo, de aliquo ulteriori motivo assensus fidei in linea recta inquiritur, sed vel de ratione ontologica motivi iam assignati, vel ad summum de ratione logica ex qua idem motivum praeinnotuit antequam assumeretur ut formalis et adaequata ratio credendi revelata. Et si quidem de ratione ontologica motivi assignati inquiritur, plane divagamur extra quaestionem, quia eiusmodi ratio nullo modo pertinet ad causas assensus. Undecumque enim proveniat quod aliquis habeat sapientiam et veracitatem quae auctoritatem constituant, satis est quod habeat ut illi credam, et nihil refert ex quibus principiis seu causis habeat. Si autem inquiritur de ratione logica ex qua mihi praeinnotuit huius auctoritatis existentia, tunc iterum et semper reducimur ad formalem rationem, non ipsius fidei assensus, sed iudiciorum quae praecedunt. Unde Caietanus in 2-2, Q. 1, a. 1: « Credo Deo, quia est ipsa veritas (in dicendo). Nec potest amplius quaeri quare credis ipsi veritati; fatua enim et nulla est quaestio haec, sicut quare homo est homo. Nec postquam redditia est causa quare creditur Deo quia est ipsa veritas, consequenter se habet ista quaestio quam Aureolus infert, quare Deus est ipsa veritas. Hoc enim non per se spectat ad causam assensus, sed ad causam rei. Unde cumque enim proveniat quod Deus est ipsa veritas, sat est ad hoc quod ipsi credam infallibiliter ».

Sed de formalis fidei obiecto iam satis. Reliqua huius quæstionis pertinent ad obiectum materiale, de quo prima assertio est ut sequitur.

THESIS X.

17 Obiectum materiale fidei, si materialiter accipiatur, est indifferenter atque indistincte omnis veritas a Deo revelata. Si autem consideretur per ordinem ad specialem illam veritatis rationem quam respicit tum divina revelatio, tum fides theologica reduplicative in quantum huiusmodi, distingui debet in primarium, secundarium, et pure accidentarium. Primarium, quod etiam attributionis vocant, est Deus ipse ut finis supernaturalis. Secundarium est complexus creatarum veritatum conducentium ad huius finis assecutionem. Pure accidentarium est quidquid aliud concomitanter tantum, et non directa intentione a Deo est revelatum, et hoc sensu eaque de causa contradistingui solet a rebus, ut aiunt, fidei et morum ad doctrinæ christianæ aedificationem pertinentium.

Obiectum materiale fidei, ut dictum est in generali Prologomeno, dupliciter sumi potest. Uno quidem modo mere materialiter, pro eo quod cadit de facto sub revelatione Dei, quidquid nunc sit de speciali ordine veritatum in quo inveniatur. Et sub hac præcisione nihil confert ad specificationem fidei theologicae, quia nihil addit supra rationem specificativam quae ab obiecto formalis est. Alio modo potest considerari etiam formaliter, vide licet secundum specialem veritatis ordinem ad quem est determinatum. Et sic concurrit simul cum obiecto formalis ad specificandam fidem nostram quae eiusdem rationis non esset, nec fidei theologicae nomen amplius mereretur, si per impossibile ex divina revelatione descendisset qualiscumque veritas, utputa veritas respiciens geologiam vel medicinam vel physicam vel mathesim, vel alia id genus in ordine humano comprehensa atque in eo veluti clausa ac terminata, absque relatione ulla ad

vitæ aeternæ finem. Cum igitur duæ sint distinctæ considerationes obiecti materialis, una scilicet sub qua accipitur ut *pure materiale*, altera sub qua dici etiam potest *formale quod*, per oppositionem ad *formale quo* vel *propter quod* de quo fuit præcedens proposito, duæ quoque principales partes in thesi debuerunt necessario distingui.

§ 1.

Et prior vix indiget declaratione. Evidens enim est, illud esse materiale fidei obiectum, quod subest rationi eius formalis *qua seu propter quam*. Nam « cuiuslibet cognoscitivi habitus obiectum duo habet, scilicet id quod materialiter cognoscitur, quod est sicut materiale obiectum, et id per quod cognoscitur, quod est formalis ratio obiecti. Sicut in scientia geometriae, materialiter scita sunt conclusiones, formalis vero ratio sciendi sunt media demonstrationis per quae conclusiones cognoscuntur ». Porro formalis ratio fidei est auctoritas Dei revelantis, et sub ea cadunt omnia a Deo revelata (¹). Ergo quidquid a Deo est revelatum, materiale fidei obiectum est (²).

(¹) Nota bene quod in praesenti, ubicumque sermo est de revelatis a Deo, *revelatum* non sumitur in sensu illo restricto quem vocis etymon suadere videretur. Sed semper sumitur pro omni eo quod in verbo Dei tam scripto quam tradito continetur, seu pro eo quod fuit a Deo dictum atque attestatum, sive transcendens de se cognitionem humanam, sive non.

(²) Animadvertisendum hic occurrit quod etsi fidei *catholicae* obiectum sit illud omne et solum quod continetur in deposito revelationis publicae, illius dico revelationis quae fuit ad Ecclesiam universam directa, eique authentice notificata, (cuiusmodi non est nisi revelatione prius facta per prophetas V. T., deinde vero per Christum eiusque apostolos), nullum tamen dubium esse potest quin ad obiectum fidei præcisè ut *theologicae*, illa quoque pertaineat quae forte alicui particulari personæ privatim a Deo revelarentur; quarum revelationum possibilitatem aperte supponit Tridentinum Sess. 6, can. 16. Et re quidem vera, hypothesis semel admissa, plane evidens est obligationem credendi semper eadem ratione urgere. Nec obstat quod discredens revelationem privatam sibi